

Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

*Audit on korraldatud riigi majandusaasta
koondaruandele hinnangu andmiseks*

Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

*Audit on korraldatud riigi majandusaasta koondaruandele
hinnangu andmiseks*

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Riigieelarve seadus kohustab Riigikontrolli auditeerima riigi majandus-
aasta koondaruannet. Riigi majandusaasta koondaruandesse
konsolideeritakse kõigi riigiraamatupidamiskohustuslaste aruanded.
Riigikontroll auditeeris Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta
raamatupidamise aastaaruande õigsust ja tehingute vastavust
olulisematele õigusaktidele.

Mida me auditeerisime?

Lisaks vaatas Riigikontroll, kas ministeeriumis on toimiv
sisekontrollisüsteem, mis loob eeldused investeeringuteks eraldatud raha
sihipäraseks kasutamiseks, varade säilimiseks ja heaperemehelikuks
kasutamiseks.

Oma töös tugines Riigikontroll ka audiitorbüroo Deloitte Audit Eesti AS
korraldatud auditile, mille käigus audiitorid olid hinnanud
Põllumajandusministeeriumi majandusaasta aruande õigsust ja tehingute
seaduslikkust.

Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta eelarvekulud (e-riigikassa
andmetel) olid 4,03 miljardit krooni ning Põllumajandusministeeriumi
bilansimaht 31.12.2009. aasta seisuga oli 2,42 miljardit krooni.

Mida me auditi tulemusel leidsime ja järeldasime?

Peamised järeldused

- Jättes arvestamata asjaolu, et Põllumajandusministeeriumi
raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda netovara muutuste aruannet,
kajastab ministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne muus olulises
osas õigesti asutuse finantsseisundit ja lõppenud aruandeperioodi
majandustulemust.
- Raamatupidamise korraldus vajab jätkuvalt parandamist. Puudusi
esines varade arvestuses, nõuete hindamisel ja kulude
klassifitseerimisel raamatupidamises.
- Auditeeritud olulised majandustehingud on kooskõlas riigieelarve
seadusega, 2009. aasta riigieelarve ja 2009. aasta lisaeelarve seaduste
ning 2009.aasta riigieelarve seaduse muutmise seadusega.
Väheolulistest summades on tehtud investeeringuteks ettenähtud
rahast majandamiskulusid ja vastupidi.

- Mõnel juhul ei ole kasutatud riigieelarvest eraldatud raha sihipäraselt, tehes investeeringuteks ettenähtud rahast väljamakseid tegevuskuludeks ja vastupidi.
- Riigieelarvest tööjõukuludeks eraldatud raha kasutamisel puudusi ei tuvastatud.
- Vara soetamine ja võõrandamine on toimunud õigusaktide kohaselt ja olemasoleva vara säilimine on üldjuhul tagatud.

Sisukord

Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus	5
Põllumajandusministeeriumi aastaaruanne ei ole täielik	5
Nõudeid ei ole hinnatud nende laekumise tõenäosusest lähtuvalt	5
Varade arvestuses esineb puudusi	6
Põllumajandusministeeriumi tehingute seaduslikkus	7
Olulisemad majandustehingud on sooritatud seaduspäraselt	7
Riigieelarvest investeeringuteks eraldatud raha kasutamisel on eksitud	7
Riigieelarvest tööjõukuludeks eraldatud raha on kasutatud sihipäraselt	8
Immateriaalsete ja materiaalsete varade soetamine, kasutamine ja väärandamine on toimunud seaduspäraselt	8
Välisabi sildfinantseerimise kasutamata raha ei tagastatud õigel ajal	8
Eelmise aasta auditaruandes antud soovitude rakendamine	9
Enamik soovitusi on ellu viidud	9
Riigikontrolli soovitusel ja põllumajandusministri vastus	10
Ülevaade Põllumajandusministeeriumist	11
Auditi iseloomustus	11
Auditi eesmärk	12
Hinnangu andmise kriteeriumid	12
Riigikontrolli varasemad finantsauditid Põllumajandusministeeriumis	15

Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus

Põllumajandusministeeriumi aastaaruanne ei ole täielik

Aruande õigsus

1. Jättes arvestamata punktis 2 toodud märkuse mõju, kajastab Põllumajandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne, mis näitab asutuse 2009. aasta tulemiks –1,5 miljardit krooni ja varade mahuks 31.12.2009. aasta seisuga 2,42 miljardit krooni, muus olulises osas õigesti ja õiglaselt Põllumajandusministeeriumi finantsseisundit ning lõppenud aruandeperioodi majandustulemust ja rahavoogusid.

Märkus netovara muutuste aruande puudumise kohta

2. Põllumajandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda netovara muutuste aruannet. Raamatupidamise seaduse ja riigi raamatupidamise üldeeskirja kohaselt on netovara muutuste aruanne üks neljast raamatupidamise aastaaruande koosseisus esitatavast põhiaruandest. Riigikontrolli hinnangul ei ole seetõttu ministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne täielik.

Põllumajandusministri kommentaar: Põllumajandusministeeriumi valitsemisala raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda eraldi netovara muutuste aruannet, mille sisuks on kaks arvnäitajat („siire tulemi elimineerimisest“, 2009.a ja 2008.a kohta). Põllumajandusministeeriumi valitsemisala 2009.a majandusaasta aruandes on netovara muutuse näitajad esitatud sama aruande lisas nr 22 („siirded“) real „siirded tulemi elimineerimiseks“ (näitajad on välja toodud nii 2009.a kui ka 2008.a kohta).

Riigikontrolli kommentaar: Raamatupidamise aastaaruande lisas esitatud info ei vabasta kohustusest esitada netovara muutuste aruannet, mis on üks raamatupidamise seadusega nõutud neljast põhiaruandest.

3. Järgmisena on esitatud auditi käigus raamatupidamise ja sisekontrollisüsteemi toimimise kohta tehtud tähelepanekud, mis ei mõjutanud Riigikontrolli arvamust, kuid mis võivad põhjustada vigu raamatupidamise aastaaruandes, kui arvestuse korraldust ei parandata.

Nõudeid ei ole hinnatud nende laekumise tõenäosusest lähtuvalt

Nõuete hindamine

4. Riigi raamatupidamise üldeeskirja ja Põllumajandusministeeriumi raamatupidamise sise-eeskirja järgi tuleb vähemalt iga kvartali lõpus hinnata nõuete laekumise tõenäosust, võttes arvesse nii bilansipäevaks teadaolevaid kui ka aruande koostamise ajaks selgunud asjaolusid, mis võivad mõjutada nõude laekumist. Tuginedes Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) võlgade haldamise komisjonile esitatud ülevaatele, on Riigikontrolli hinnangul PRIA raamatupidamises kajastatud nõudeid, mille laekumine ei ole tõenäoline, 26,8 miljoni krooni ulatuses. Tegu on eri põllumajandustoetuste tagasinõuetega alates 2005. aastast ja nende nõuete hulgas on ka nõudeid pankrotistunud või likvideerimisel olevate ettevõtete vastu. Ametis põhjendati ebatõenäoliselt laekuvate nõuete raamatupidamises kuludesse kandmata jätmist sellega, et siis kaovad nad registrist ära ja ei ole võimalik nende sissenõudmiseks andmeid saada ega neid jälgida ning nõuete laekumise tõenäosuse hindamisel järgitakse Euroopa Komisjoni kehtestatud reegleid. Nende järgi hinnatakse võlgnevus lootusetuks pärast seda, kui

nõue ei ole laekunud nelja aasta jooksul või kohtumenetluse korral kaheksa aasta jooksul nõude tekkimisest.

5. Riigikontroll on seisukohal, et nõuete raamatupidamises kajastamisel tuleb lähtuda raamatupidamise heast tavast ja kajastada bilansipäeva seisuga ainult tõenäoliselt laekuvad nõuded.

6. **Riigikontrolli soovitused põllumajandusministrile:** Nõuda, et Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet täiendaks toetuste arvestussüsteemi selliselt, et see võimaldaks nõudeid raamatupidamises kajastada raamatupidamise hea tava kohaselt ning jälgida ka ebatõenäoliselt laekuvateks tunnistatud nõudeid.

Põllumajandusministri vastus: Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametis on loodud komisjon, kes vaatab kvartaalselt võlgnevusi üle. Ühtlasi on asutusel kehtivate õigusaktide raames plaanis 2010. aasta lõpuks välja töötada lahendus nõuete ebatõenäoliselt laekuvaks hindamise osas.

Põllumajandusministeerium nõuab Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametilt toetuste arvestussüsteemi täiendamist vastavalt õigusaktides sätestatule 2010. aasta lõpuks.

Varade arvestuses esineb puudusi

Varade arvestus

7. Auditeerimisel selgus, et PRIA oli inventeerinud sekkumiskokkuostu raames ostetud teravilja ajavahemikul 8.9.–20.10.2009, et koostada Euroopa komisjonile esitatav aruanne. Samas aga ei korraldatud uut inventuuri ega tehtud ka täiendavaid toiminguid, et raamatupidamise aastaaruande tarvis veenduda teraviljavaru säilimises aastalõpu seisuga. Sekkumiskokkuostu raames ostetud teravilja soetusmaksumuseks 31.12.2009. aasta seisuga oli 25 161 882 krooni. Laovarude väärtus on aluseks Euroopa Komisjoni vastu tekkinud nõude kajastamisel PRIA raamatupidamises. Kuna teravilja varu on bilansipäeva seisuga inventeerimata, ei saa olla kindel, et nõue Euroopa Komisjoni vastu on kajastatud õiges summas. Kuna Euroopa Komisjonile aruande esitamiseks ja raamatupidamise aastaaruande koostamiseks tehtava inventuuri ajad ei lange kokku, siis Riigikontrolli arvates tuleks PRIA-l välja töötada kord, kuidas oleks võimalik inventuure ühendada.

8. PRIA on võtnud 2009. aastal rendile serverid viieks aastaks ning laua- ja sülearvutid koos monitoridega neljaks aastaks, kokku maksumusega 3,8 miljonit krooni. Raamatupidamises on kajastatud neid lepinguid kasutusrendina. Riigikontrolli hinnangul katab lepinguperiood üle 75% renditava vara majanduslikust elueast ning lepinguperioodil tasutakse rendileandjale üle 90% vara väärtusest. Riigikontrolli hinnangul on tegemist kapitalirendiga ning kasutusse saadud vara ja sellega võetud kohustus peab kajastuma bilansis.

9. Auditi käigus tuvastati, et ministeeriumi raamatupidamises pole täidetud riigi raamatupidamise üldeeskirja, kuna kinnisvara-investeeringutelt on amortisatsioon alates jaanuarist 2006 kuni 31. detsember 2008 arvestamata. Seetõttu on raamatupidamises näidatud kinnisvarainvesteeringute väärtust umbes 1,4 miljoni krooni võrra suuremana.

10. Ministeeriumi raamatupidamises on arvele võetud 644 950 krooni ulatuses seesuguse tarkvara kulused, mida immateriaalse põhivarana käsitleda ei saa. Nii on kahel korral arvele võetud tarkvarakoolitusega seotud kulud; samuti serveri seadistuste muutmiseks tehtud kulud ning uute tehniliste lahenduste loomiseks tehtud eelanalüüsi kulud (kliendiportaal ja GIS-kaardirakendus). Riigikontrolli hinnangul tulnuks kõik eelnimetatud kulud kajastada majandamiskuludes.

11. Riigikontrolli soovitused põllumajandusministrile:

- Kehtestada raamatupidamise sise-eeskirjas kord, kuidas sekkumiskokkuostuga seotud nõuete aluseks olevat vara inventeerida.
- Tagada kinnisvarainvesteeringute väärtuse korrigeerimine.
- Kehtestada raamatupidamise sise-eeskirjas põhimõtted, kuidas infotehnoloogiaga seotud kulutused varaks ja kuluks klassifitseerida.

Põllumajandusministri vastus: Põllumajandusministeerium kohustab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametit täiendama 2010. aasta lõpuks sekkumiskokkuostu toodete inventeerimise osas oma asutuse raamatupidamise sise-eeskirja, et tagada sekkumiskokkuostu toodete korrektne kajastamine raamatupidamises.

Põllumajandusministeerium kaalub ettepanekut korrigeerida 2006-2008. aasta kinnisvarainvesteeringute väärtust tagant järele.

Põllumajandusministeerium arvestab ettepanekut täiendada raamatupidamise sise-eeskirja infotehnoloogiaga seotud kulude varaks ja kuluks klassifitseerimise osas.

Põllumajandusministeeriumi tehingute seaduslikkus

Olulisemad majandustehingud on sooritatud seaduspäraselt

12. Riigikontrolli arvamusel on auditeeritud olulised majandustehingud sooritatud kooskõlas riigieelarve seaduse ning 2009. aasta riigieelarve, 2009. aasta lisaelarve, 2009. aasta teise lisaelarve ja 2009. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadusega.

13. Põllumajandusministeeriumi valitsemisala 2009. aasta eelarvekulud e-riigikassa andmetel on 4 032 798 125 krooni.

14. Punktides 15 ja 20 on esitatud tehingute seaduslikkuse kontrollimisel tehtud tähelepanekud, mis ei mõjutanud Riigikontrolli arvamust, kuid viitavad vajadusele tõhustada finantsjuhtimist.

Riigieelarvest investeeringuteks eraldatud raha kasutamisel on eksitud

15. Riigieelarvest investeeringuteks eraldatud raha kasutati 45 miljoni krooni ulatuses. Üldjuhul kontrollitud väljamaksetes rikkumisi ei leitud. Mõnel juhul oli siiski tehtud väljamakseid rahast, mis ei olnud riigieelarvega selleks ette nähtud. Näiteks selgus, et investeeringuteks ettenähtud raha arvel oli ministeerium teinud väljamakseid 770 506

Tehingute seaduslikkus

Investeeringud ja personalikulud

krooni ulatuses majandamiskuludeks (vt p 10). Veterinaar- ja Toiduamet oli aga soetanud põhivara majandamiskuludeks ettenähtud rahast 113 184 krooni eest.

16. Riigikontrolli soovitus põllumajandusministrile: Tagada, et eelarve koostamisel hinnataks tehingute majanduslikku sisu – kas kavandatav soetus vastab põhivara kriteeriumidele või mitte. Kui aasta jooksul ilmneb vajadus teha kulusid kavandatust erinevalt, siis taotleda eelarve muutmist.

Põllumajandusministri vastus: Põllumajandusministeerium arvestab Riigikontrolli ettepanekut.

Eelarveliste vahendite taotlemisel tegevuskulude suurendamine investeeringute arvelt ei ole varasematel aastatel olnud Rahandusministeeriumi poolt aktsepteeritav. Eelarve projekti koostamise ajal investeeringuteks kavandatud kulud vastavad nõuetele. Kui eelarveaasta keskel selgub, et kulude iseloomu ei ole eelarve projekti koostamise ajal õigesti hinnatud, siis aasta keskel puudub võimalus investeeringute ja majandamiskulude vahel muudatust teha, kuna muuta on vaja antud aasta riigieelarve seadust. Reeglina jõustub seaduse muudatus alles aasta lõpul.

Riigieelarvest tööjõukuludeks eraldatud raha on kasutatud sihipäraselt

17. Tööjõukuludeks tehti väljamakseid 408,4 miljoni krooni ulatuses. Auditi käigus selgus, et riigieelarves tööjõukuludeks ettenähtud raha on kasutatud sihipäraselt ja väljamakseid tehtud lubatud allikatest.

Immateriaalsete ja materiaalsete varade soetamine, kasutamine ja võõrandamine on toimunud seaduspäraselt

Vara soetamine, kasutamine ja säilimine

18. Olemasoleva vara säilimine on üldjuhul tagatud ning vara soetamine ja võõrandamine on toimunud õigusaktide kohaselt. Materiaalse ja immateriaalse vara ostmisel ei tuvastatud Riigikontroll riigihangete tegemata jätmisi.

19. Riigikontroll tutvus inventuure reguleerivate kordadega ja 2009. aasta lõpus korraldatud inventuuride dokumentatsiooniga ning osales vaatejana põhivara inventuurides. Ka asutusi auditeerinud vandeaudiitorid osalesid vaatejatena põhivara inventuurides. Olulisi eksimusi inventuuride korraldamises ei täheldatud. Selle põhjal leiab Riigikontroll, et vara inventeerimine on korraldatud ministeeriumis viisil, mis tagab varade säilimise.

Välisabi sildfinantseerimise kasutamata raha ei tagastatud õigel ajal

Sildfinantseerimise tagastamine

Välisabi sildfinantseerimine – väljamaksete tegemine enne välisabi raha laekumist

20. Vabariigi Valitsuse korraldusega anti PRIA-le Euroopa Liidu toetuste väljamaksmiseks sildfinantseerimisena 1,811 miljardit krooni. Valitsuse korraldusega nähti ette, et 2009. aasta lõpuks kasutamata raha tuleb hiljemalt 31. detsembril 2009 tagastada Rahandusministeeriumi määratud kontole. Auditi käigus selgus, et PRIA-l oli jäänud 2009. aastal sellest rahast toetuste väljamaksmiseks kasutamata 338,5 miljonit krooni ning amet ei olnud seda raha aastalõpu seisuga kandnud Rahandusministeeriumile tagasi. Riigikontrolli hinnangul on rikutud

Vabariigi Valitsuse korraldust, millega anti PRIA-le toetuste väljamaksmiseks raha.

Põllumajandusministri kommentaar: Ministeerium tunnistab PRIA eksimust toetuste väljamaksmiseks ettenähtud kasutamata raha õigeaegse tagasimaksmise osas Rahandusministeeriumile. Ministeerium on PRIA-t käesoleva aasta märtsikuus toimunud kohtumisel, kus arutati erinevaid probleeme, sildfinantseerimise kasutamise ja tagastamise osas kehtivatest reeglitest täiendavalt instrueerinud.

Eelmise aasta auditiaruandes antud soovitude rakendamine

Enamik soovitusi on ellu viidud

21. Eelmise aasta auditi aruandes „Põllumajandusministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tehtud olulisemate soovitude täitmise järelkontrolli käigus selgus, et enamik soovitustest on ellu viidud.

- Põllumajandusministeeriumi uus raamatupidamise sise-eeskiri hakkas kehtima novembris 2009. Selle kohaselt peavad kõik valitsemisala asutused kehtestama oma raamatupidamise sise-eeskirjad tulenevalt asutuste eripärast. Sise-eeskirjade täiendamise ja parandamisega tegeletakse.
- 1.1.2010. aasta toiduseaduse muudatusega on loodud eeldused toidujärelevalve tasu tekkepõhiseks arvestamiseks Veterinaar- ja Toiduametis.
- Alates 2009. aastast peetakse kalapüügitasude üle arvestust tekkepõhiselt.
- Jätkuvalt on tehtud eelarves majandamiskuludeks ettenähtud rahast investeeringuid ja investeeringuteks eraldatud raha kasutatud majandamiskuludeks.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu
Finantsauditi osakonna peakontrolör

Riigikontrolli soovitused ja põllumajandusministri vastus

Riigikontroll andis auditi põhjal Põllumajandusministeeriumile mõne soovitus. Minister saatis 15. juulil 2010 oma vastuse Riigikontrolli soovitustele.

Üldised kommentaarid auditiaruande kohta

Täname kontrolliaruande eelnõu saatmise eest, milles annate ülevaate auditi tulemustest Põllumajandusministeeriumi valitsemisala 2009. a raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute vastavuse osas olulisematele õigusaktidele. Käesolevaga esitame omapoolsed vastused Põllumajandusministeeriumi ja tema valitsemisala üksusi puudutavate soovituste kohta kontrolliaruande eelnõus „Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ esitatule. Põllumajandusministeeriumi poolsed vastused on esitatud vastavalt sätestatud eelnõu punktidele.

7. Põllumajandusministeerium kohustab PRIA-t sekkumiskokkuostu toodete inventeerimise osas 2010. aasta lõpuks täiendada vastavalt oma asutuse raamatupidamise sise-eeskirja, et tagada nende korrektne kajastamine raamatupidamises.

8. Ministeerium juhib PRIA tähelepanu asjaolule, et immateriaalse põhivara kajastamisel tuleb lähtuda kehtivatest õigusaktidest.

10.,15. Ministeerium tunnistab, et valitsemisala kliendiportaali kasutusse võtmine enne selle täielikku valmimist ei olnud korrektne.

Riigikontrolli soovitused	Põllumajandusministri vastused
Raamatupidamise korraldamine 6. Soovitused põllumajandusministrile: Nõuda, et Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti täiendaks toetuste arvestussüsteemi selliselt, et see võimaldaks nõudeid raamatupidamises kajastada raamatupidamise hea tava kohaselt ning jälgida ka ebatõenäoliselt laekuvateks tunnistatud nõudeid. (p-d 4–5)	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametis on loodud komisjon, kes vaatab kvartaalselt võlgnevusi üle. Ühtlasi on asutusel kehtivate õigusaktide raames plaanis 2010. aasta lõpuks välja töötada lahendus nõuete ebatõenäoliselt laekuvaks hindamise osas. Põllumajandusministeerium nõuab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametilt toetuste arvestussüsteemi täiendamist vastavalt õigusaktides sätestatud 2010. aasta lõpuks.
Varade arvestus 11. Soovitused põllumajandusministrile: - Kehtestada raamatupidamise sise-eeskirjas kord, kuidas sekkumiskokkuostuga seotud nõuete aluseks olevat vara inventeerida. - Tagada kinnisvarainvesteeringute väärtuse korrigeerimine. - Kehtestada raamatupidamise sise-eeskirjas põhimõtteid, kuidas infotehnoloogiaga seotud kulutuste varaks ja kuluks klassifitseerida. (p-d 7–10)	Põllumajandusministeerium kohustab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametit täiendama 2010. aasta lõpuks sekkumiskokkuostu toodete inventeerimise osas oma asutuse raamatupidamise sise-eeskirja, et tagada sekkumiskokkuostu toodete korrektne kajastamine raamatupidamises. Põllumajandusministeerium kaalub ettepanekut korrigeerida 2006–2008. aasta kinnisvarainvesteeringute väärtust tagant järele. Põllumajandusministeerium arvestab ettepanekut täiendada raamatupidamise sise-eeskirja infotehnoloogiaga seotud kulude varaks ja kuluks klassifitseerimise osas.
Eelarve koostamine 16. Soovitus põllumajandusministrile: Tagada, et eelarve koostamisel hinnataks tehingute majanduslikku sisu – kas kavandatav soetus vastab põhivara kriteeriumidele või mitte. Kui aasta jooksul ilmneb vajadus teha kulusid kavandatust erinevalt, siis taotleda eelarve muutmist. (p 15)	Põllumajandusministeerium arvestab Riigikontrolli ettepanekut. Eelarveliste vahendite taotlemisel tegevuskulude suurendamine investeeringute arvelt ei ole varasematel aastatel olnud Rahandusministeeriumi poolt aktsepteeritav. Eelarve projekti koostamise ajal investeeringuteks kavandatud kulud vastavad nõuetele. Kui eelarveaasta keskel selgub, et kulude iseloomu ei ole eelarve projekti koostamise ajal õigesti hinnatud, siis aasta keskel puudub võimalus investeeringute ja majandamiskulude vahel muudatust teha, kuna muuta on vaja antud aasta riigieelarve seadust. Reeglina jõustub seaduse muudatus alles aasta lõpul.

Ülevaade Põllumajandusministeeriumist

Põllumajandusministeeriumi ülesanded on kavandada ja ellu viia maaelu poliitikat, põllumajanduspoliitikat, kalanduspoliitika kalamajandust puudutav osa ja põllumajandustoodete kaubanduspoliitikat, tagada toidu ohutus ja nõuetekohasus, loomatervise ja -kaitse ning taimetervise ja -kaitse koordineerimine, korraldada põllumajanduse teadus- ja arendustegevust ning põllumajandusharidust ja koostada asjakohaste õigusaktide eelnõud.

Ministeeriumi valitsemisalas kuulub kolm valitsusasustust: Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet, Veterinaar- ja Toiduamet ning Taimetoodangu Inspeksioon. 2010. aasta 1. jaanuarist alustas tegutsemist Taimetoodangu Inspeksiooni, piirkondlike maaparandusbüroode ning Maaparanduse Ehitusjärelevalve- ja Ekspertiisibüroo baasil loodud Põllumajandusamet. Lisaks kuuluvad ministeeriumi valitsemisalas Jõudluskontrolli Keskus, Põllumajandusuuringute Keskus, Veterinaar- ja Toidulaboratoorium, piirkondlikud maaparandusbürood, Maaparanduse Ehitusjärelevalve ja Ekspertiisibüroo, Maamajanduse Infokeskus, Jõgeva Sordiaretuse Instituut, Eesti Maaviljeluse Instituut, Eesti Põllumajandusmuuseum, Eesti Piimandusmuuseum ja C. R. Jakobsoni Talumuuseum.

Ministeeriumil on 100% osalus Loomsete Jäätmete Käitlemise ASis ja ta teostab asutajaõigusi Maaelu Edendamise Sihtasutuses.

Ministeeriumi finantsseisundi ja majandustegevuse tulemuste kajastamise eest vastutavad aruandeperioodil minister Helir-Valdor Seeder ja kantsler Ants Noot, kes oma allkirjaga on kinnitanud 2009. aasta majandusaasta aruande õigsust. Igapäevast ministeeriumi ja tema valitsemisala raamatupidamise korraldamist koordineeris ministeeriumi finantsosakonna juhataja Astra Tiks.

Tabel 1. Põllumajandusministeeriumi valitsemisala olulisemad näitajad

	2005	2006	2007	2008	2009
Asutuste arv ministeeriumi valitsemisalas	27	27	27	27	27
Keskmine töötajate arv	1758	1785	1798	1863	1820
Eelarvemaht (mln kr)	3266	4 053	4340	4131	4121
Varade maht (mln kr)	2270	1815	1 977	2890	2424

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike süsteem ja Põllumajandusministeerium

Auditi iseloomustus

Riigikontroll peab riigieelarve seaduse kohaselt andma hinnangu riigi majandusaasta koondaruande õigsusele ja majandustehingute seaduslikkusele. Selle kohustuse täitmiseks teeb Riigikontroll auditeid riigiraamatupidamiskohustuslaste raamatupidamise õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kontrollimiseks.

Tähelepanekutena on aruandes esitatud leiud, mis summade ning nende ilmumise asjaolude ebaolulisuse tõttu Riigikontrolli hinnangut raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kohta ei mõjutanud, kuid mis teistsuguste tingimuste korral võivad viia oluliste vigade tekkimiseni raamatupidamise aastaaruandes või tehingute seaduslikkuses.

Aruandes ei ole kajastatud auditeerimise käigus leitud vähem tähtsaid puuduseid, mille mõju pole märkimisväärne. Selliste puuduste kõrvaldamise vajadusele on auditeeritava tähelepanu juhitud kas neile saadetud märgukirjas või auditi käigus.

Auditi eesmärk

Auditi eesmärgiks on avaldada arvamust Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ning tehingute seaduslikkuse kohta. Põllumajandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne sisaldab bilanssi 31.12.2009. aasta seisuga, tulemiaruanne, netovara muutuste aruannet, rahavoogude aruannet ja riigieelarve täitmise aruannet lõppenud majandusaasta kohta, aastaaruande koostamisel kasutatud oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisa

Hinnangu andmise kriteeriumid

Raamatupidamise aastaaruande kohta arvamuse avaldamisel tugines Riigikontroll järgmistele kriteeriumidele:

- varad ja kohustused eksisteerivad 31.12.2009. aasta seisuga;
- varad ja kohustused kuuluvad 31.12.2009. aasta seisuga Põllumajandusministeeriumile;
- tehingud või sündmused toimusid 2009. aastal;
- kõik varad, kohustused, tehingud ja sündmused on kajastatud ning näitajad avalikustatud;
- varad ja kohustused on kajastatud õiges bilansilises väärtuses;
- tehingud või sündmused on kajastatud õiges summas ja tulud või kulud on kantud õigesse perioodi;
- näitajad on avalikustatud, klassifitseeritud ja kirjeldatud kooskõlas raamatupidamise hea tavaga;
- tegevusaruandes toodud numbriline info, mis tuleneb raamatupidamise aastaaruandest, on kajastatud õigetes summades.

Tehingute seaduslikkuse kontrollimisel hindas Riigikontroll kooskõla järgmiste olulisemate õigusaktidega:

- 2009. aasta riigieelarve seadus, §-d 1–2, 5–8, 12;
- 2009. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadus, § 1;
- avaliku teenistuse seadus, §-d 9–10, 12, 19–22, 24, 37–46, 57, 79–81, 107–108, 111–134;
- puhkuseseadus, §-d 2–5, 8–9, 23–25;
- rahandusministri 2.1.2006. aasta määrus nr 1 „Riigieelarve kassalise teenindamise eeskiri”;
- riigi 2009. aasta lisaeelarve ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus, § 1;
- riigi 2009. aasta teine lisaeelarve seadus, § 1;
- riigieelarve seadus, §-d 8, 23–31;
- riigihangete seadus, §-d 3–7, 10, 14–15, 19–24, 37, 69–71;
- riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus, §-d 9, 10;
- riigivaraseadus, §-d 2, 4, 7, 10, 13–34;
- riigilõivuseadus, §-d 195–216;

- sotsiaalmaksuseadus, §-d 2–4; 7–9;
- tulumaksuseadus, §-d 40–43, 48–52, 54;
- töölepingu seadus §-d 1, 4–5, 9–10, 12, 15, 21, 29–30, 34, 44–45, 54–65, 67–71, 79–89, 91–102;
- töötuskindlustuse seadus §-d 4, 40–42;
- Vabariigi Valitsuse 1.8.1995. aasta määrus nr 283 „Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise korra kinnitamine”;
- Vabariigi Valitsuse 1.8.1995. aasta määrus nr 285 „Riigivara kasutusse andmise korra kinnitamine”;
- Vabariigi Valitsuse 1.8.1995. aasta määrus nr 286 „Riigivara võõrandamise korra kinnitamine”;
- Vabariigi Valitsuse 11.6.2009. aasta määrus nr 91 „Keskmise töötasu maksmise tingimused ja kord”;
- Vabariigi Valitsuse 23.9.2001. aasta määrus nr 278 „Puhkusetasu arvutamise kord”;
- Vabariigi Valitsuse 30.12.2008. aasta määrus nr 182 „Riigiteenistujate töötasustamine”.

Loetelus on esitatud ka auditeeritava perioodil kehtinud, kuid auditaruande allkirjastamise hetkeks kehtivuse kaotanud õigusaktid.

Auditi ulatus ja käsitusviis

Põllumajandusministeeriumi 2009. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele hinnangu andmise käigus hindas Riigikontroll raamatupidamise aastaaruande vastavust Eesti raamatupidamise heale tavale, raamatupidamise seadusele ning rahandusministri asjakohastele määrustele.

Põllumajandusministeeriumi tegevusaruande kohta Riigikontroll arvamust ei avalda. Tegevusaruandes kontrolliti üle arvanded, mis tulenevad otseselt raamatupidamise aastaaruandest.

Tehingute seaduslikkuse kohta arvamuse avaldamiseks kontrollis Riigikontroll, kas auditeeritud tehingud on sooritatud, lähtudes riigieelarve seadusest ning 2009. aasta riigieelarve ja lisaeelarve seadustest.

Seaduslikkuse auditeerimisel pööras Riigikontroll tähelepanu ka riigivara- ja riigihangete seaduste täitmisele ning riigivara ja eelarve heaperemehelikule kasutamisele. Selleks kontrolliti ministeeriumi valitsemisala investeeringute eelarve ja majandamiskulude sihipärast kasutamist, eelarves sätestatud summadest kinnipidamist, ettemaksete, 2009. a lõpus tehtud kulutuste ning eelarve summade järgmisesse aastasse ülekandmise põhjendatust ning hinnati varade säilimist ja kasutamist.

Auditi käigus kasutas Riigikontroll Põllumajandusministeeriumi auditeerinud vandeaudiitorite tööd ning tegi vajadusel täiendavaid kontrollitoiminguid. Kontrollitoimingute tulemusena jõudis Riigikontroll järeldusele, et Põllumajandusministeeriumi raamatupidamise aastaaruande kohta arvamuse andmisel saab tugineda nende tööle.

Ministeeriumi valitsemisalasse kuuluva aktsiaseltsi ja sihtasutuse majandusaasta aruandeid on auditeerinud vandeaudiitorid. Riigikontroll ei ole nende osas täiendavaid kontrollitoiminguid teinud, vaatamata sellele on Riigikontroll võtnud ministeeriumi raamatupidamise aastaaruandele arvamuse avaldamisel arvesse vandeaudiitorite aruannetes avalikustatud.

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI (Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon) auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Auditi käigus koguti raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvandmete ja avalikustatud info kohta tõendusmaterjali. Asjakohaste audititoimingute kavandamiseks võttis Riigikontroll arvesse õige ja õiglase raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ja esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Auditi käigus hinnati ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust, juhtkonna raamatupidamislike hinnangute põhjendatust ja raamatupidamise aastaaruande üldist esituslaadi. Riigikontroll leiab, et audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja majandustehingute seaduslikkuse kohta.

Auditi lõpetamise aeg:

Audit lõpetati 2010. aasta juuni lõpuks.

Auditi meeskond:

Auditi meeskonda kuulusid auditijuht Sale Ajalik, vanemaudiitorid Svetlana Rõbakova ja Katrin Eller.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditaruande kokkuvõtte on saadaval ka inglise keeles.

Auditaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on 2-1.8/10/60015/7.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemad finantsauditid Põllumajandusministeeriumis

- 29.7.2009 – Põllumajandusministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus
25.7.2008 – Põllumajandusministeeriumi 2007. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus
10.7.2007 – Põllumajandusministeeriumi 2006. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse audit riigi koondaruande hinnangu andmiseks
14.8.2006 – Põllumajandusministeeriumi 2005. aasta raamatupidamise aastaaruande ja tehingute seaduslikkuse auditeerimine riigi 2005. aasta majandusaasta koondaruande hinnangu andmiseks
23.8.2005 – Põllumajandusministeeriumi valitsemisala raamatupidamise korraldus ja tehingute seaduslikkus 2004. aastal

Kõik aruanded on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee